

РЕШЕНИЕ

№ 161

гр. София, 08.02.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 1-ВИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на двадесет и седми януари през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Елизабет Петрова

Членове: Катерина Рачева
М. Райкинска

при участието на секретаря Ива Андр. Иванова
като разгледа докладваното от М. Райкинска Въззивно гражданско дело № 20211000503108 по описа за 2021 година

Производството е по реда на чл. 258 - чл. 273 ГПК.

С решение № 263811/10.06.2021 г. по гр.д. № 16117/2019 г. на СГС, I-17 състав е осъдена „Те Дже-Зираат Банкас“ – клон София, КЧТ да заплати на М. М. К. сумата 20 795.69 евро по сметка IBAN *****, открита в банка „Те Дже Зираат Банкас“ – клон София КЧТ на името на наследодателя на ищеца И. М. К., починал на 07.03.2019 г., ведно със законната лихва от 10.12.2019 г. до окончателното изплащане, както и сумата в размер на 180.77 лева, представляваща мораторна лихва за периода 25.11.2019 г. – 10.12.2019 г., като искът за мораторна лихва е отхвърлен за горницата до 305.15 лева.

Ответникът „Те Дже-Зираат Банкас“, действащ чрез клона си в гр. София, е депозирал въззивна жалба против първоинстанционното решение в неговата осъдителна част, като поддържа, че решението е неправилно. Неправилно била изтълкувана действителната воля на завещателя по процесното завещание. Поддържа, че със завещанието си И. К. е завещал на брат си М.К. само движимото и недвижимото си имущество, но останалата част от имуществото му се наследява по закон. Иначе се обезсмисляло посоченото в края на завещанието, че М.К. не следва да забравя „многого ни племенници и сестра ни М. в САЩ“. Наследодателят, след като конкретизирал, че оставя само движимото и недвижимото си имущество на брат си, то очевидно нямал намерение да му остави цялото си имущество в това число и вземанията си. Наследодателят вложил смисъл в изрази „движимо и недвижимо имущество“, а именно „движими и недвижими вещи“, а вземанията не били движими вещи. Направен е преглед на терминологията в българското законодателство в различни нормативни актове, като е направен извод, че законодателят разграничава

движими вещи, недвижими вещи и отделно вземания. Тъй като било неправилно решението по главния иск, това водело до неправилност и на решението по акцесорния иск и относно разноските. Жалбоподателят моли да бъде отменено обжалваното решение и искът да бъде отхвърлен.

Ищецът М.К. е депозирал отговор на въззивната жалба, в който изразява доводи за нейната неоснователност и моли първоинстанционното решение да бъде оставено в сила.

Съгласно разпоредбата на чл. 269 ГПК въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението и по допустимостта – в обжалваната му част, като по останалите въпроси е ограничен от посоченото в жалбата. Следователно относно правилността на първоинстанционното решение въззивният съд е обвързан и следва да се произнесе в рамките на наведените от страните оплаквания, като обаче следва служебно да провери спазването на императивни материалноправни разпоредби, приложими към спора (така т. 1 от тълк. решение № 1/2013г. по тълк.д. № 1/2013 г. на ВКС, ОСГТК).

Настоящият съдебен състав намира, че обжалваното решение е валидно. Във връзка с допустимостта и правилността, като взе предвид наведените във въззивната жалба пороци на атакувания акт и прецени събраните по делото доказателства, намира за установено следното от фактическа и правна страна:

В исковата молба ищецът М. М. К. е твърдял, че е наследник по закон и по завещание на брат си И. М. К., починал на 07.03.2019 г. Заедно с него наследници по закон били едноутробен на наследодателя брат Р. Е. Д. и еднокръвна сестра М. М. К..

Посочил е, че със завещание от 29.08.2018 г. И. К. завещал цялото си движимо и недвижимо имущество на ищеца. В „Те Дже Зираат Банкась“ – клон София КЧТ наследодателят имал открита сметка в евро. На 30.09.2019 г. ищецът подал молба до банката да му заплати наличните средства по сметката на стойност 41 591.37 евро. Ответникът отказал с аргумент, че парите не били част от движимото и недвижимо имущество, което И. К. завещал на брат си М. К., поради което той ги наследявал като наследник по закон заедно с другите двама наследници по закон. Поради това, на 18.10.2019 г. изплатила на ищеца само половината от сумата – 20 793.18 евро.

М. К. сочи, че отправил нотариална покана до ответника, връчена на 13.11.2019 г., за заплащане на остатъка от паричните средства по сметката на И. К., след приспадане на банковите такси за извършените и предстоящи банкови операции. До подаването на исковата молба банката не изплатила на ищеца остатъка от сумата. Предвид изложеното ищецът, като смята, че има право да получи цялата налична сума е искал ответникът да бъде осъден да му заплати сумата 40 977.97 лева, от която главница в размер на левовата равностойност на 20 795.69 евро – 40 672.82 лева по фиксирания курс на БНБ за еврото и законната лихва от изтичане на срока в получената на 13.11.2019 г. нотариална покана – 25.11.2019 г. до датата на завеждането на исковата молба – 10.12.2019 г. в размер на 305.15 лева.

Ответникът „Те Дже Зираат Банкась“, клон София КЧТ е подал отговор, в който признава, че ищецът е наследник на И. М. К. и че към 07.03.2019 г. по сметката на починалия е била налична сумата от 41 591.37 евро. Не оспорва още, че И. К. е оставил саморъчно завещание в полза на М. К., както и че на 22.10.2019 г. сумата от 20 751.99 евро е преведена по сметка на ищеца. Поддържал е, че с посоченото завещание на М. К. са завещани само движимите и недвижимите вещи, а вземанията, каквото вземане починалия имал към банката по откритата там банкова сметка, са различни обекти и в случая вземанията на наследодателя не са обхванати от завещателната воля на И. К.. Затова, като счел, че посоченото вземане се наследява от наследниците по закон, превел съответни суми и на другите двама наследници Р. Е. Д. и М. М. К.. Молил е

исковете да бъдат отхвърлени като неоснователни.

Предявен е иск от М. К. против „Те Дже Зираат Банкась“ – клон София КЧТ за изпълнение на договорно задължение по договор за влог за връщане на вложена сума пари (доколкото „влог“ по смисъла на § 1, т. 2 от ДР на ЗКИ е всяка сума, получена със задължение за връщане) с правно основание чл. 79, ал. 1 ЗЗД вр. чл. 421, ал. 1 ТЗ и акцесорен иск по чл. 86, ал. 1 ЗЗД. Предявените искове са уважени срещу посоченият ответник.

Не съществува спор в правната теория и съдебната практика, че клонът на търговското дружество не е правен субект и няма качеството на юридическо лице. Поради това и клонът на търговско дружество, независимо от правноорганизационната форма на последното, не може да бъде страна в процеса, тъй като не притежава изискуемата се процесуална легитимация. Като част от търговското предприятие, което се персонифицира единствено чрез собственика си - търговско дружество, клонът несъмнено не може нито да предявява самостоятелно искови претенции от свое име, нито да отговаря по предявени срещу него искове. Правосубектна страна в процесуалните правоотношения може да бъде само търговецът – юридическо лице.

В исквата молба ответникът е посочен като „Те Дже Зираат Банкась“ – клон София КЧТ. За процесуалната легитимация на страните съдът следи служебно по всяко време на делото и при насочване на иска срещу неправосубектна страна, което представлява нередовност на исквата молба, следва да даде указания на ищеца да посочи правосубектен ответник. Първоинстанционният съд не е открил в случая посочената нередовност и не е дал указания на ищеца за отстраняването ѝ, като това е сторено от въззивната инстанция. Вследствие дадените указания с молба от 24.11.2021 г. М. К. е посочил, че ответник по иска му е „Те Дже Зираат Банкась“ А.Д. – Турция чрез клона на банката в гр. София, като е представил и доказателства за правосубектност и представителство на банката. В същото време процесуалният представител на банката е представил с молба от 12.11.2021 г. пълномощно от законните представители на „Те Дже Зираат Банкась“, Турция, с което те потвърждават и всички извършени от него процесуални действия пред първата и втората инстанции.

На настоящия съдебен състав е известно определение № 176/28.03.2017 г. по ч.т.д. № 150/2017 г. на ВКС, 2-ро т.о., в което е отговорено на следния касационен въпрос: *Има ли пречка искова претенция да бъде заявена срещу регистриран на територията на Република България клон на чуждестранен застраховател, но да се счита предявена срещу самото чуждестранно юридическо лице.* Съдебният състав на ВКС е приел, че по отношение на клон на чуждестранно лице, регистрирано с право да извършва търговска дейност според националния си закон и в частност, по отношение на клон на застраховател, следва да се вземат предвид не само специалните разпоредби на чл.17а, ал. 2 ТЗ и легалната дефиниция, дадена в § 1, т.8 от КЗ /отм./, но и разпоредбите на чл.10 – чл.14 от Регламент /ЕС/ № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела. В разпоредбата на чл.17а, ал.3, т.1 от ТЗ е предвидено, че освен данните по чл.17, ал. 2 ТЗ, по отношение на клон на чуждестранно лице се вписват и съдържащите се в заявлението за вписване данни за: правната форма и наименованието на чуждестранното лице, регистъра и номера, под който е вписано чуждестранното лице, правото на държавата, което се прилага, ако това не е правото на държава-членка на ЕС и лицата, които представляват чуждестранното лице според регистъра. Вписването на тези данни, както и на другите данни по чл.17а, ал.3, т.2, 3 и 4 ТЗ, може да се извърши и служебно въз основа на уведомление от регистъра на друга държава – членка на ЕС, в който е вписано

чуждестранното лице. В този см. е изричната регламентация по чл.17а, ал.5 ТЗ, с която, считано от 01.01.2017 г., са въведени изискванията на Директива 2012/17/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на взаимното свързване на централните, търговските и дружествените регистри. Имайки предвид посочената нормативна уредба и дефиницията на клон по см. на КЗ, според която клонът е правна форма, под която застраховател или презастраховател присъства трайно на територията на държава членка, като създава офис, управляван от негови служители или от други лица, изрично трайно овластени от застрахователя да действат от негово име, както и произтичащата от чл.13, т.2, вр. с чл.11 от Регламент /ЕС/ № 1215/2012 г. възможност за предявяване на пряк иск на увреденото трето лице по местоживее на клона на застрахователя, следва да се изведе извод, че посочването в исковата молба клон на застраховател, имащ местоживее в друга държава членка, в качеството му на ответник, съдържа само по себе си и посочването на самия застраховател – ЮЛ. В посочената по-горе хипотеза, исковата молба по предявения пряк иск с правно основание чл.226, ал.1 КЗ /отм./ следва да се счита предявена срещу самото ЮЛ, чрез регистрирания негов клон в Република България.

Както е посочено в цитираното определение на ВКС, такова е и разбирането на много други състави на ВКС, които, при разглеждане по същество на спорове със Застрахователно дружество „Олимпик“ – клон София КЧТ са приемали, че въззивното решение с така посочен ответник не е недопустимо, като очевидно са смятали, че ответник е всъщност самото застрахователно дружество, а не неговия клон, въпреки неточното посочване на неговото наименование (така напр. Решение № 1/31.01.2017 г. по гр.д. № 53699/2017 г. на ВКС, 1-во г.о., решение №226/08.12.2016 по т.д. № 2940/2015 г. на ВКС, 1-во т.о., Решение №66/29.05.2017 по т.д. №1464/2016 г. на ВКС, 2-ро т.о., Решение №25/22.03.2019 по т.д. № 1053/2017 г. на ВКС, 1-во т.о. и др.)

При съобразяване на горното разрешение и съобразяване, че чл. 17а ТЗ е относим и към регистрацията на клон на чуждестранна банка в България; като се съобрази, че според чл. 2, ал. 5, т. 2 от ЗКИ банка със седалище в трета държава, която е получила лиценз от БНБ да осъществява дейност в Република България чрез клон, като може да извършва публично привличане на влогове или други възстановими средства, както и услугите по чл. 2, ал. 2, т. 3 и 4 ЗКИ; че според чл. 4, ал. 2 КМЧП искове срещу юридическо лице, когато спорът е възникнал от преки отношения с негов клон, могат да се предявят пред българските съдилища, ако клонът е регистриран в Република България и като съобрази направените пред въззивната инстанция уточнение от страна на ищеца по отношение ответника по делото и потвърдените от „Те Дже Зираат Банкасър“, Турция действия от нейно име по делото, настоящата съдебна инстанция намира, че следва да приеме, че исковете са предявени срещу юридическото лице „Те Дже Зираат Банкасър“, Турция, действаща чрез клона си, регистриран в София. Съответно, че макар и неточно посочено в първоинстанционното решение, с него е осъдена именно „Те Дже Зираат Банкасър“, Турция, действаща чрез клона си, регистриран в София.

Горното обосновава извод за допустимо решение, постановено по допустим иск.

Настоящият състав намира в същото време, че първоинстанционното решение е правилно като краен резултат, съотв., че въззивната жалба на банката е неоснователна, предвид следното:

За да бъде основателен предявеният главен иск ищецът следва да докаже, че брат му И. К. е бил титуляр по договор за влог с „Те Дже Зираат Банкасър“, Турция, действаща чрез клона си в гр. София, като по откритата му там банкова сметка е имало наличност в размер на 41 591.37 евро; че И. К. е починал, като е оставил в полза на М. К. универсално завещание, с което му е завещал цялото си имущество и последният,

като наследник, е станал и носител и на процесното вземане срещу ответната банка.

В първоинстанционното производство е установено и не е спорно пред настоящата инстанция, че М. К. е брат на И. К., който е починал на 07.03.2019 г.; че последният е имал банков влог по разплащателна сметка в „Те Дже Зираат Банкась – клон София КЧТ и наличността по него е била 41 591.37 евро; че банката е изплатила на ищеца сумата от 20 751.99 евро. Не е спорно още, че И. К. е оставил завещание в полза на брат си М. К..

Спорно пред настоящата инстанция е дали посоченото завещание има характер на универсално такова или с него в полза на ищеца е направен завет, който не включва вземанията на завещателя, с оглед неговото съдържание, съответно, дали банката дължи да изплати на ищеца цялата сума, налична по сметката на банковия влог, направен от починалия И. К..

Приема се безпротиворечиво в съдебната практика на ВКС, че от дадените в чл. 16, ал.1 и ал.2 ЗН легални определения на понятията ”общо завещателно разпореждане” и ”завет”, е видно, че установеният от законодателя разграничителен критерий между тях е в обхвата на разпореденото със завещанието имущество. Общо е завещанието, което има за предмет цялото или дробна част от цялото имущество на завещателя, разбирано като съвкупност от имуществени права и задължения, които не се прекратяват с неговата смърт, докато заветът представлява разпореждане с отделен предмет от това имущество. Законът не поставя изискване при съставяне на универсално завещание завещателят изрично да посочи, че се разпорежда с цялото си имущество, съобразно употребените в чл. 16, ал.1 ЗН изрази. Обстоятелството, че завещанието съдържа изброяване на конкретното имущество, което се завещава, не е достатъчно същото да се квалифицира като завет по смисъла на чл. 16, ал.2 ЗН, тъй като няма пречка намерението на завещателя да се разпорежи с цялото си имущество да бъде обективизирано и чрез посочване на отделните предмети от него, които той счита, че формират съвкупността (така Решение № 269/29.09.2012 г. по гр.д. № 410/2011 г. на ВКС, 1-во г.о.) Без съмнение се приема още, че при тълкуване волята на завещателя следва да се прилага правилото на чл. 20 ЗЗД. В практиката се приема също, че когато завещателят е посочил, че завещава ”всичките си движими и недвижими имоти”, които ще останат след смъртта му, предвид това, че завещанието не се отнася до единично определено имущество, а съдържа разпореждане относно цялото имущество на завещателя, същото е общо и придава на лицето, в чиято полза е направено качеството на наследник (така решение № 803/05.01.2011 г. по гр.д. № 1616/2009 г. на ВКС, 4-то г.о.)

В конкретния случай И. К. е оставил саморъчно завещание от 29.08.2018 г., препис от което е представен по делото. Текстът на завещанието гласи: *„В случай на моята смърт или ако по някаква причина не мога да управлявам нормално живота си, завещавам на моят брат М. М. К., ЕГН *****, живеещ в гр. *** - **** на същия адрес цялото мое движимо и недвижимо имущество, а също и всички права по решения, отнасящи се до мен, с които да се разпорежда по свое усмотрение (като не забравя многото ни племенници и сестра ни М. в САЩ).“*

Настоящият съдебен състав намира, че при тълкуване волята на завещателя следва да се приеме, че тя е била брат му М.К. единствен да наследи цялото имущество на И. К., а не само някаква част от него. Изразът „цялото мое движимо и недвижимо имущество“ е достатъчен да обоснове горния извод. Неоснователно е поддържаното от жалбоподателя твърдение, че завещателят е имал предвид само движимите и недвижимите си вещи. Няма данни завещателят да е бил юрист, да е познавал използваната в законодателството терминология и влаганото в нея юридическо съдържание или да е целял да вложи в своето волеизявление това съдържание,

включително да е бил наясно, че вземанията са нещо различно от вещите и че като сочи само вещи, по този начин изключва от завещаното имущество вземанията си. Няма и причина да се приеме, че завещателят е възприемал като част от правата си по банковия влог наличие на вземане към банката. Вярно е, че при банковия влог на парична сума вложената сума става собственост на банката, а тя дължи да върне при поискване същия размер и валута – чл. 421, ал. 1 ТЗ, т.е., вложителят има вземане към банката, а не притежание за връщане на предадената парична сума в същите банкноти. Средностатистическият гражданин обаче възприема банковия влог като наличие на пари по банкова сметка и смята тези пари за свои, а не ги разглежда като вземане към банката в юридическия смисъл на понятието. Наличните пари са от друга страна вещи, поради което и според масовото разбиране вложителят държи парите си като вещи в банка.

Освен това, от посоченото в завещанието, че М.К. живее на същия адрес може да се направи обоснован извод, че двамата братя са живеели заедно и е съвсем логично единият да завещае цялото си имущество на другия не само поради роднинската връзка, но и предвид житейската свързаност и възникналата по-голяма емоционална близост между двамата.

Не може да бъде извод за обратното вписаното в края на завещанието в скоби *„като не забравя многото ни племенници и сестра ни М. в САЩ“*. Смисълът на този израз е според настоящия състав в тежест на М. К. да бъде установено задължение след като ще получи цялото имущество на завещателя, да се погрижи по подходящ начин за племенниците и сестрата на двамата братя, а не е израз на желание на завещателя да им остави някаква част от наследството по завещание. Ако завещателят бе искал да им завещае някаква част от имуществото си, той логично би изразил това ясно като използва изрази като *„останалото си имущество завещавам на племенниците си и сестра си М.“* или друг сходен по смисъл израз.

Предвид посоченото, завещанието като универсално, прави М. К. наследник на И. К. и съответно негов универсален правопреемник. По силата на завещанието и след смъртта на И. К. М. К. е станал носител на всички негови права и задължения, включително е станал носител на вземането към ответната банка по процесния договор за банков влог. Според чл. 6, ал. 5, т. 1 от Наредба № 3 от 18.04.2018 г. за условията и реда за откриване на платежни сметки, за изпълнение на платежни операции и за използване на платежни инструменти разплащателната сметка е такава за съхранение на пари, платими на виждане без срок за предизвестие от титуляря до банката. След като ищецът, в качеството си на наследник на титуляря, е направил искане вложените средства да му бъдат предадени по уговорения в договора за банков влог начин, за което няма спор между страните и банката не е изпълнила пълно задължението си да изплати на ищеца цялата налична вложена сума, то искът е основателен за разликата между изплатените 20 793.18 евро и пълния размер на сумата от 41 591.37 евро.

Ищецът е искал сумата да му бъде платена в легова равностойност, но предвид разрешението, дадено в Тълкувателно решение № 4/29.04.2015 г. по тълк.д. № 4/2014 г. на ОСГТК, че съдът не може да присъди леговата равностойност на сума, уговорена в чуждестранна валута, освен в изрично предвидените от закона случаи, дължимата сума следва да бъде присъдена в евро, или сумата 20 795.69 евро.

Доколкото по делото е представена нотариална покана от М. К. за плащане до ответната банка, връчена на 13.11.2019 г. и срок за изпълнение до 12.00 часа на 25.11.2019 г., то на основание чл. 86, ал. 1 ЗЗД се дължи лихва за забава за периода от 25.11.2019 г. до датата на исковата молба 10.12.2019 г. Тази лихва също следва да е в евро, но доколкото в тази връзка или относно размера на присъдената лихва няма оплакване от жалбоподателя, следва да бъде приет за правилен присъденият размер от

180.77 лева.

Предвид достигане на въззивния съд до краен извод идентичен с извода на първоинстанционния съд, първоинстанционното решение следва да бъде потвърдено.

По разноските: При този изход от спора право на разноски пред въззивната инстанция има въззиваемият, но процесуалният му представител изрично е заявил, че не претендира такива, поради което и разноски не му се следват.

Воден от изложеното, Софийският апелативен съд

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 263811/10.06.2021 г. по гр.д. № 16117/2019 г. на СГС, I-17 състав в частта, в която е осъдена „Те Дже-Зираат Банкас“, Турция, действаща чрез клона си в гр. София, да заплати на М. М. К. сумата 20 795.69 евро по сметка IBAN *****, открита в банка „Те Дже Зираат Банкас“ – клон София КЧТ на името на наследодателя на ищеца И. М. К., починал на 07.03.2019 г., ведно със законната лихва от 10.12.2019 г. до окончателното изплащане, както и сумата в размер на 180.77 лева, представляваща мораторна лихва за периода 25.11.2019 г. – 10.12.2019 г.

Решението може да се обжалва пред ВКС в едномесечен срок от връчването му на страните, при наличие на предпоставките по чл. 280, ал. 1 и ал. 2 ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____